

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
ПРИДНЕСТРОВСКОЙ МОЛДАВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

**Муниципальное образовательное учреждение
дополнительного образования**

«ЦЕНТР ДЕТСКОГО И ЮНОШЕСКОГО ТВОРЧЕСТВА»
(полное наименование организации дополнительного образования)

«УТВЕРЖДЕНО»

Министр просвещения
Приднестровской
Молдавской Республики
_____ Т.Г.Логинова
«___» _____ 2017 г.

**ДОПОЛНИТЕЛЬНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА
для организаций дополнительного образования
кружковой направленности**

«РОДНОЕ СЛОВО»
(на украинском языке)
(полное наименование программы)

Вид программы:
типовая

Срок реализации программы:
1 год

Год разработки программы:
2017 г.

РЕКОМЕНДОВАНО
Республиканским
Советом директоров
организаций дополнительного
образования
кружковой направленности
Протокол
от «___» _____ 2017 г. №__

РЕШЕНИЕ
Совета по воспитанию,
дополнительному образованию
и молодежной политике
Министерства просвещения
Приднестровской Молдавской
Республики
(Приказ МП ПМР
от «9» октября 2017 г. № 1118)

Составитель (-ли) программы:

Воробьева Светлана Витальевна, методист отдела социально-прикладной деятельности, педагог дополнительного образования (руководитель кружка) II квалификационной категории, Муниципального образовательного учреждения дополнительного образования «Центр детского и юношеского творчества» г. Рыбницы.

Калмацуй Оксана Вячеславовна, учитель украинского языка и литературы высшей квалификационной категории Муниципального образовательного учреждения «Рыбницкая русская средняя общеобразовательная школа № 6 с лицейскими классами»

Рецензенты программы:

Пясецкая Елена Викторовна, директор высшей квалификационной категории, педагог дополнительного образования (руководитель кружка) I квалификационной категории, Муниципального образовательного учреждения дополнительного образования «Центр детского и юношеского творчества» г. Рыбницы

Крыжановская Галина Александровна, учитель украинского языка и литературы высшей квалификационной категории Муниципального образовательного учреждения «Рыбницкая русская гимназия № 1»

Заключение ГОУ ДПО «Институт развития образования и повышения квалификации»:

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання української мови в гуртках та секціях у позашкільних закладах є важливою складовою навчально-виховного процесу. Відбувається збагачення й розширення знань учнів із рідної мови; створюється інтелектуальний фон, що сприяє свідомому і глибокому засвоєнню програмового матеріалу; розвиваються уміння і навички усного й писемного мовлення, творчі здібності школярів.

Проте головне значення занять з української мови в позашкільлі полягає в забезпеченні належного рівня комунікативної компетенції, що передбачає вміння вільно й доречно користуватися виражально-зображальними можливостями української мови в різних життєвих ситуаціях, незалежно від професійних пріоритетів, акумулювати в собі національні мовні традиції, комунікативну етику, знати й поважати мову власного народу.

Програма гуртка «Юні читачи» передбачає формування стійкого інтересу учнів до різноманітних мовних одиниць і явищ, типів і стилів мовлення в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо). Тематичне наповнення кожного заняття допомагає збагатити відповідний понятійний апарат школярів, розвинути пізнавальну сферу та розширити світоглядні обрії, що є важливим компонентом для формування гармонійної особистості в цілому.

Метою програми є формування компетентностей особистості у процесі поглибленого вивчення української мови засобами дослідницької діяльності. Досягнення цієї мети передбачає формування в учнів таких задач:

— *пізнавальної*: оволодіння поняттями, знаннями у сфері мови й мовлення, опанування нормами української літературної мови; пізнання комплексного характеру мовних знань, універсальності людської мови як засобу спілкування в усіх сферах її вживання; ознайомлення із головними чинниками науково-дослідницької роботи;

— *практичної*: вдосконалення орфографічних, пунктуаційних навичок, комунікативних умінь; закріплення навичок роботи зі словниками, додатковою літературою, самостійного складання лінгвістичних задач, написання творів різних типів, редагування текстів, конспектування, підготовки виступів; навчання вмінню створювати необхідні для сучасної людини мовні одиниці; формування навичок науково-дослідницької діяльності;

— *творчої*: набуття досвіду самостійної роботи з мовними одиницями з метою самовираження; розвиток образного мислення, його гнучкості, критичності, образності; уміння здобувати знання, визначати специфічні аспекти мовної проблеми, формувати свою думку; розвиток уяви, творчої

ініціативи; формування стійкого інтересу до мовотворчості; розвиток пізнавальної потреби та бажання творчої самореалізації;

— *соціальної*: розвиток мовної культури; формування громадянської позиції; виховання поваги до праці загалом і роботи над словом зокрема; формування ціннісного ставлення до себе й інших; виховання позитивних якостей: відповідальності, самостійності, працелюбства, впевненості у власних силах, уміння працювати в колективі тощо.

Зазначена мета й завдання роботи гуртка дозволяють реалізувати навчальну, розвивальну та виховну функції освітнього процесу. З огляду на це, запропонована програма передбачає набуття і вдосконалення мовленнєвої компетенції в ході аналізу актуальних навчальних і життєвих проблем, у розв'язанні яких учні бачать особистісний сенс, що зумовлює формування стійкої пізнавальної мотивації щодо вивчення мови. Дотримання принципу взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку дає змогу подолати формальний характер мовної освіти.

Запропонована навчальна програма «Юні читачи» є комплексною, охоплює різні розділи мови, які вивчають під час занять учні 7-11 років, і передбачає навчання дітей в групі початкового рівня протягом 1 року. На опрацювання навчального матеріалу гуртка відводиться 144 години (4 години на тиждень). Кількісний склад навчальної групи — 12 учнів.

Кожне заняття містить теоретичну і практичну частини.

На заняттях мовного гуртка початкового рівня застосовуються як пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, робота з підручниками та наочним матеріалом), так і репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання (відтворення інформації, постановка і вирішення проблеми, пошуково-дослідницька робота). Перевага надається інтерактивним технологіям.

Запропонована програма гуртка передбачає різноманітні форми організації навчального процесу, зокрема:

а) індивідуальне самонавчання (під час індивідуального самонавчання учні виконують ту чи іншу самостійну роботу з об'єктами, що вивчаються, з підручником, приладами, розв'язання мовних задач, дослідницьку роботу і складають письмове повідомлення про результати);

б) парне взаємонавчання (учні у стабільних парах або в парах змінного складу пояснюють одне одному певне питання, захищають власну тему, оцінюють результати роботи товариша тощо);

в) групова робота за спільною темою (навчання відбувається всередині групи; учні, об'єднані в групи, взаємодіють усередині них: пояснюють новий

матеріал, обговорюють його, оцінюють свою діяльність, готують презентацію);

г) взаємонавчання груп (групи, які займаються вирішенням різних проблем або різними видами навчальної діяльності, — теоретики та експериментатори — тимчасово об'єднуються для того, щоб обмінятися досвідом, інформацією, проблемами);

г) «самоврядування» (один або двоє учнів навчають увесь клас, ведуть заняття, організовують певну його частину);

д) «самоорганізація» (наприклад, спонтанне або спеціально організоване формулювання задуму уроку або серії уроків може обумовити створення координаційної групи учнів, яка згодом складає план проведення заняття на задану тему і добирає оптимальну технологію навчання, готує та проводить його);

е) підготовка учнями виступів (відпрацювання таких видів діяльності, як техніка виступу, методика ведення дискусії, формулювання запитань та відповідей на них, аргументація думок, рецензування, оцінювання, аналіз).

Серед найбільш ефективних прийомів проведення занять гуртка — мовно-літературні ігри (ділові, рольові, імітаційні, тренінгові), заочні мандрівки, конкурси, естафети, вікторини, відгадування загадок, криптограм, шарад, кросвордів, аукціони, створення власних проектів, словникова робота, редагування, інсценізації, соціодрами, творчі звіти, тестування, інтегровані види роботи тощо.

Застосовуються різноманітні засоби навчання: наочні посібники, роздатковий матеріал, технічні засоби навчання.

З метою посилення мотивації до навчання перевірка та оцінювання рівня мовних знань, умінь і навичок здійснюється під час виконання гуртківцями різноманітних завдань і вправ, а також у формі вікторин, конкурсів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин			ДАТА
		усього	теоретичні	практичні	
1.	Вступне заняття	2	1	1	
2.	Чарівна таємничість мови	4	2	2	
3	Правила юного лінгвіста	6	2	4	
4	Засоби логічної виразності	6	2	4	
5	Зв'язки між словами	6	2	4	
6	Походження письма. Виникнення слов'янської азбуки	6	2	4	
7	Цікаво про звуки й букви	4	2	2	
8	Засоби емоційно – образної виразності	12	4	8	
9	Загадковий світ складів, наголосів, інтонацій	6	2	4	
10	«Не бійтесь заглядати у словник...»	4	2	2	
11	Плекаймо культуру мовлення!	4	2	2	
12	Чарівність і складність звичайного слова	4	2	2	
13	Художнє слово — мовний знак культури	4	2	2	
14	Читання й переказування текстів з передачею через інтонацію, міміку, жести свого ставлення до описуваного автором подій та явищ.	8	1	7	
15	«Ключі, що відчиняють двері і серця»	10	2	8	
16	Ці незвичайні звичайні відмінки	4	2	2	
17	Як народжується слово	4	2	2	
18	Розставлення логічних наголосів, пауз.	4	1	3	
19	Чому крикливі слова стали реченнями	4	2	2	
20	«О слово рідне, хто без тебе я...»	10	2	8	
21	Робота над виразним читанням проаналізованого твору	8	2	6	
22	Мандрівка в поетичний світ	10	2	8	
23	Екскурсії, конкурси, тематичні заходи	12	2	10	
24	Підсумкове заняття	2	1	1	
Разом		144	46	98	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття

Роль слова в житті людини. Ознайомлення з порядком і планом роботи гуртка. Організаційні питання. *Практична робота.* Дидактична гра.

2. Чарівна таємничість мови

Мова та її функції. Закон економії мови (явище ущільнення мовлення), словотворче значення звуків-фонем. Точність слововживання, лексична норма.

Засвоєння різних за походженням нових слів, слів у прямому й переносному значеннях.

Граматична роль слів у побудові речення і висловленні думки.

Засвоєння складних випадків слововживання.

Складання речень, поліпшення їх структури відповідно до мети висловлювання.

Звукова організація тексту художнього стилю.

Практична робота. Виконання вправ на розрізнення точного й неточного слововживань, виокремлення частин слова, уживання слів у прямому й переносному значеннях; складання речень відповідно до мети висловлювання.

Розв'язування ребусів і головоломок.

3. Правила юного лінгвіста

Риси юного лінгвіста. Прийоми швидкого читання, запам'ятовування. Способи розвитку логічного, асоціативного мислення. Засвоєння слів у прямому й переносному значеннях. Правильна вимова наголошених і ненаголошених голосних. Уміння висловлювати ставлення до людини через її опис. Прислів'я, співвідносні з реченнями. **Практична робота.** Складання твору-опису зовнішності. Розв'язування та складання ребусів і головоломок. Складання тесту з вивченої теми.

4. Засоби логічної виразності

Поняття про логічний наголос. Пауза, її види (логічна, граматична, логіко – граматична, ритмічна та психологічна). Темпи мовлення. Логічна мелодія. Тон читання.

Практична робота. Складання твору-опису зовнішності. Розв'язування та складання ребусів і головоломок. Складання тесту з вивченої теми.

5. Зв'язки між словами

Основна думка тексту. Частота вживання певних звуків (поняття про фонетичний символізм), частин мови.

Граматичний зв'язок у реченні. Дослідження частоти вживання службових частин мови; особливості вживання прийменників, сполучників, закінчень для зв'язку слів у реченні; явище переходу іменників у прикметники.

Значення і походження фразеологізмів. Засвоєння фразеологізмів, слів у прямому й переносному значеннях. Зображально-виражальні можливості фразеологізмів.

Практична робота. Виконання вправ на удосконалення навичок виразного читання; уміння виділяти в тексті основну думку; грамотну побудову речення.

Виконання вправ на пояснення значення і походження окремих фразеологізмів; аналіз частоти вживання певних звуків частин мови; перетворення іменників у прикметники.

Підготовка матеріалу про відомих лінгвістів, мову есперанто.

Складання усного повідомлення на соціокультурну тему.

Конкурс «Створи асоціативну схему».

6. Походження письма. Виникнення слов'янської азбуки

Види й форми давнього письма. Походження письма. Перший алфавіт. Кирилиця. Виникнення слов'янської азбуки.

Загальне уявлення про ономастику: сліди давньослов'янської мови в сучасній українській мові (імена, географічні назви). Слов'янські імена.

Ознайомлення і спроби прочитання давніх записів.

Стилістична вмотивованість уживання старослов'янізмів. Уживання застарілих слів у складі епітетів.

Практична робота. Підготовка повідомлення про історію виникнення окремих слов'янських слів, добір матеріалу про окремі літери старослов'янської мови, яких немає в сучасній українській графіці.

Робота з текстом, що написаний старослов'янською мовою.

Складання лайнворда, розв'язання кросворда за вивченою темою.

Укладання словничка імен слов'янського походження власної родини.

7. Цікаво про звуки й букви

Класифікація звуків і букв.

Звукова модель слова (звукопис). Фонетичний символізм. Роль голосних звуків для досягнення виразності мовлення.

Звукова характеристика слова. Відображення закону милозвучності української мови у вимові й на письмі.

Закон економії мови (явище спрощення приголосних; уживання одно-, двозвучних прийменників *у/в, з/із/зі*, сполучників *і/ї*).

Поетичні портрети окремих звуків; уживання слів з **-ьо-** та **-йо-** у загадках.

Практична робота. Виконання вправ на складання звукових моделей слів; обґрунтування написання слів із вивченими орфограмами. Добір і впорядкування матеріалу на лінгвістичну тему. Конкурс на відгадування загадок, головоломок на задану тему.

8. Засоби емоційно – образної виразності

Власне бачення як сукупність образних уявлень, що ґрунтуються на текстовому матеріалі. Закон бачення. Закон перевтілення. Створення власних «кінострічок». Ставлення виконавця до описуваного автором. Інтонація, міміка, жести як засоби виявлення свого ставлення. Майстерність міміки, жестів, пози. «Мова» жестів. «Мова» пози. Уміння готуватися до спілкування.

Практична робота. Уміння швидко встановлювати контакт зі слухачами.

Особливості завершення спілкування з аудиторією.

Способи швидкого реагування на екстремальну ситуацію.

9. Загадковий світ складів, наголосів, інтонацій

Складотворча роль голосних звуків. Правила складоподілу.

Окремі орфоепічні норми української мови. Правила перенесення слів із рядка в рядок. Слова-паліндроми.

Інтонування слів і речень залежно від мети спілкування. Складання партитури.

Практична робота. Знайомство і вивчення будови орфоепічного словника.

Виконання вправ на складоподіл, перенесення слів, правильного ставлення наголосу.

Виконання вправ на інтонування висловлювань відповідно до ситуації та мети спілкування.

Робота з віршами-паліндромами. Складання паліндромічних висловів, зашифровок. :

Складання партитури поетичного чи прозового уривків.

Декламування текстів різних жанрів.

Вікторина за вивченою темою.

10. «Не бійтесь заглядати у словник...»

Поняття про лексикографію. Види словників (філологічні й нефілологічні, одномовні чи кількомовні). Типи одномовних словників. Будова словників. Лексичне значення слова.

Лексичне і синонімічне багатство оратора — одна з передумов переконливого виступу.

Уживання слів зі сфери театру, музики, живопису. *Практична робота.* Знайомство і вивчення будови різних видів словників.

Виконання вправ на повторення правил написання вивчених орфограм, тлумачення слів, переклад українською слів із російської мови. Підготовка матеріалу на лінгвістичну тему. Конкурс ораторського мистецтва.

11. Плекаймо культуру мовлення!

Мовні обов'язки громадян. Складові культури мовлення: чистота й точність, доречна образність, слова мовного етикету.

Доречність уживання багатозначних слів, слів у переносному значенні. Урізноманітнення лексичної та граматичної будови мовлення.

Відсутність культури мовлення як засіб створення комічних ситуацій у гуморесках та усмішках.

Практична робота. Виконання вправ на виразність і культуру мовлення, визначення і правки неточностей у тлумаченні слів та слововживанні; знаходження й пояснення слів, ужитих у переносному значенні.

Редагування висловлювань, пов'язаних із мовним етикетом. Гра-соціодрама «Створення комічних ситуацій».

12. Чарівність і складність звичайного слова

Зображувально-виражальні можливості слів. Загальне і конкретне значення слова.

Образне слово. Роль образних слів у розкритті задуму висловлювання і посиленні впливу на слухача.

Групи слів за походженням і вживанням.

Епітети, порівняння, метафори, персоніфікація.

Слова на означення птахів, тварин, тексти з їх описом.

Практична робота. Виконання вправ на виразне читання, створення образних висловлювань, розрізнення загального й конкретного значення слова, збагачення словникового запасу новими словами (українськими, іншомовними, стилістично забарвленими тощо).

Розгадування кросвордів, альтервордів, загадок.

Гра-імітація.

13. Художнє слово — мовний знак культури

Особливості художнього слововживання (образність, метафоричність тощо). Авторська мовотворчість. Поняття «словесний образ», «мовне обличчя людини».

Уживання застарілих, старокнижних слів, неологізмів, контекстуальних синонімів, антонімів, синтаксично забарвлених слів.

Сполучники, прислівники, займенники; синоніми, спільнокореневі слова, повтори як засоби зв'язку речень у тексті. Виділення тематичних речень у мікротемі.

Суржик як соціальне і мовне явище.

Практична робота. Виразне читання художніх текстів різних жанрів.

Редагування речень, тексту із застосуванням засобів зв'язку речень у тексті. Аналіз текстів щодо художньо-естетичної ролі застарілих, книжних слів, авторської мовотворчості, характеротворчої ролі мови персонажа, суржику як засобу освітньо-культурної характеристики людини.

Дослідження музичності вибраних поезій, визначення тематичного речення в мікротемі.

Створення власних текстів-асоціацій, пейзажних замальовок.

14. Читання й переказування текстів з передачею через інтонацію, міміку, жести свого ставлення до описуваного автором подій та явищ

Поняття про логічний наголос. Пауза, її види (логічна, граматична, логіко – граматична, ритмічна та психологічна). Темпи мовлення. Логічна мелодія. Тон читання. Поняття підтексту. Підтекст як головна ідея твору. Підтекст і визначення «надзавдання» твору. Визначення підтексту конкретних творів.

Практична робота. Виразне читання художніх текстів різних жанрів.

Редагування речень, тексту із застосуванням засобів зв'язку речень у тексті. Аналіз текстів щодо художньо-естетичної ролі застарілих, книжних слів, авторської мовотворчості, характеротворчої ролі мови персонажа, суржику як засобу освітньо-культурної характеристики людини.

15. «Ключі, що відчиняють двері і серця»

Основні складові високої культури спілкування: нормативність, адекватність, естетичність, поліфункціональність.

Передумови успішного спілкування. Основи мовного етикету. План самовиховання.

Практична робота. Складання й розігрування діалогу на тему, пов'язану з культурою спілкування. Аналіз діалогів. Гра-аукціон ввічливості. Складання плану самовиховання. Написання тесту за вивченою темою.

16. Ці незвичайні звичайні відмінки

З історії відмінка як граматичної категорії. Особливості відмінків у сучасних мовах світу.

Роль відмінкових форм різних частин мови в будові речення і словосполучення. Відмінкові форми в дієслівних словосполученнях. Синонімія відмінкових форм.

Дотримання граматичної норми як одна з ознак нормативності мовлення.

Образотворча роль відмінкових словоформ. *Практична робота.* Виконання вправ на побудову словосполучень, добір певних відмінкових закінчень. Складання кросворда за вивченою темою. Мовна естафета за вивченою темою.

17. Як народжується слово

Роль значущих частин слова в процесі словотворення. Морфемний і словотвірний розбори. Словотвірні гнізда, словотвірні ланцюжки.

Творення самостійних частин мови.

Авторські неологізми. Складноскорочені слова. Образотворча роль авторських неологізмів; відображення закону економії мови у відгадках до загадок.

Утворення назв рослин і тварин.

Практична робота. Редагування текстів: усування недоліків у їх будові, стилістичному використанні засобів словотвору. Виконання морфемного і словотвірного розборів.

Виконання вправ на утворення прикметників від прийменниково-іменникових конструкцій; іменників, що вказують на певну ознаку (проживання, національність, властивості тощо).

Укладання словника авторських неологізмів.

Зоологічна вікторина.

18. Розставлення логічних наголосів

Грамматична роль службових слів. Складні слова й аббревіатури в українській мові. Вияв закону милозвучності в синонімії прийменників, сполучників і часток.

Образотворча роль службових слів, складних і складноскорочених слів.

Практична робота. Аналіз синонімії прийменників, сполучників та часток; прийменників, часток; побудова речень із використанням засвоєних службових слів.

Виконання вправ на повторення вивченого матеріалу про складні та складноскорочені слова, сполучники; пояснення значення фразеологізмів та стилістично забарвлених слів, що містять слова-ліліпути; будову складних та складноскорочених слів.

19. Чому крикливі слова стали реченнями

Вигук як особлива частина мови. Міміка, жести, інтонація — супровідні засоби вираження і розрізнення вигуків за призначенням. Вигуки-слова і вигуки-речення. Вигук у ролі головних і другорядних членів речення.

Стилістично вмотивоване вживання вигуків у мовному етикеті (вітання, прощання, подяка, прохання, вибачення тощо).

Використання вигуків для надання висловлюванню експресії і виразності.

Звуконаслідувальні слова.

Практична робота. Виконання вправ на виразне інтонування вигуків у простих і складних реченнях; розрізнення вигуків-слів і вигуків-речень; побудову висловлювань і тексту з використанням звуконаслідувальних слів, наказово-спонукальних вигуків, вигуків емоційного забарвлення.

Складання висловлювань чи діалогу на соціокультурну тему з використанням вигуків як засобів переконливого й виразного мовлення.

Відгадування загадок, що мають вигуки.

Складання кросворда за вивченою темою.

20. «О слово рідне, хто без тебе я...»

Безперервність процесу засвоєння мови. Мовленнєва майстерність — одна з важливих передумов успішного спілкування. Образ рідного слова. Явище мовного нігілізму.

Використання вивчених частин мови і видів речень для створення власних висловлювань. Побудова відповідей на уроках.

Майстерне володіння рідним словом — справа честі, запорука успішного спілкування.

Українська література — джерело збагачення активного словника людини.

Практична робота. Виконання вправ на засвоєння складових мовленнєвої майстерності: аналіз і складання текстів із використанням крилатих висловів, фразеологізмів; складання висловлювань різного комунікативного призначення (прохання, незгоди, самозахисту, подяки, заохочення тощо); аналіз образу рідного слова у творах класиків української літератури; побудова висловлювань на соціокультурну тему.

Виступ із власним проектом за вивченою темою.

21. Робота над виразним читанням проаналізованого твору Визначення виконавчого завдання з урахуванням ідейного змісту твору. Визначення ставлення. Формування надзавдання. Розставлення логічних наголосів, пауз. Створення власної "кінострічки".

Практична робота Визначення оптимального навантаження на голосові зв'язки в процесі мовлення. Використання знань про акустичні закони приміщення. Залежність звучання голосу від вольових зусиль людини.

22. Мандрівка в поетичний світ

Пейзажна лірика і пейзажний живопис. Ритмомелодійні особливості поетичних текстів (ритм, рима); білий вірш.

Поетичність висловлювань промовця як засіб ефективного впливу на слухача.

Особливості пейзажних поетичних творів, білий вірш.

Практична робота. Виразне читання улюблених пейзажних віршів.

Складання усного твору-опису пейзажної картини із дотриманням мовних норм.

Добір до слів рими, складання віршів за пейзажною картиною; виконання вправ на пояснення змісту ролі ритмомелодійних засобів, аналіз ознак поетичних творів; визначення особливостей білих віршів; робота з деформованим віршованим уривком (з відновлюванням Рими й ритму).

Вікторина «Назви авторів вивчених пейзажних віршів».

23. Екскурсії, конкурси, тематичні заходи

Експерсії до історичних, художніх, літературних музеїв. Участь у конкурсах, олімпіадах. Підготовка та проведення тематичних конкурсів, вікторин, свят, концертів, вечорів.

24. Підсумкове заняття

Підбиття підсумків роботи гуртка за рік. Відзначення кращих вихованців.

Завдання на літо. Рекомендації щодо подальшої дослідницької діяльності.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні мають знати:

- зміст понять «мова» та «функції мови»;
- історію походження письма, виникнення слов'янської азбуки;
- основні поняття з фонетики, орфоєпії, будови слова, словотвору, лексикології, фразеології, морфології, синтаксису;
- складні випадки слововживання;
- правила з орфографії та пунктуації (за вивченою програмою);
- значення понять «закон економії мови», «закон милозвучності», «фонетичний символізм», «орфоєпічна норма», «омофони», «омоформи», «омографи», «лексична норма», «граматична норма», «лексичне і граматичне значення слова», «загальне і конкретне значення слова», «ономастика», «паліндроми», «пароніми», «крилаті слова», «безсилі корені», «словотвірні гнізда», «словотвірні ланцюжки», «партитура речення», «нульовий член речення», «словесний образ», «мовне обличчя людини», «мовні обов'язки громадян», «складові культури мовлення»;
- стилі та жанри мовлення;
- прийоми швидкого читання, запам'ятовування; способи розвитку логічного, асоціативного мислення;
- загальні правила текстотворення;
- особливості організації та проведення дослідницької роботи;
- основні складові культури спілкування;
- правила ведення діалогу;
- правила виголошення повідомлення.

учні мають уміти:

- моделювати мовні та позамовні поняття, явища, закономірності володіти основними поняттями з фонетики, орфоєпії, будови слова, словотвору, лексикології, морфології, синтаксису;
- узагальнювати засвоєні поняття, закономірності, правила та винятки з них;
- розрізняти основні орфограми у вивчених частинах мови; знаходити в тексті й характеризувати за граматичними ознаками вивчені частини мови;
- правильно вживати частини мови у власному мовленні; знаходити помилки в тексті, виправляти і пояснювати їх;
- складати твори на основі побаченого, почутого;

- працювати з енциклопедичним, тлумачним, орфоепічним, морфемним словниками, словниками синонімів, антонімів, фразеологізмів української мови, асоціативних означень, власних назв; термінологічними і перекладними словниками, словником іншомовних слів, літературних термінів;
- виконувати різноманітні види робіт творчо-ігрового та проблемно-пошукового характеру — усно й письмово, самостійно, в групі чи фронтально; розв'язувати і будувати мовні зашифровки, ребуси, різні види кросвордів, головоломки тощо;
- складати висловлювання різних стилів, типів і жанрів мовлення, опановувати елементи віршування;
- уявляти словесно описані предмети і явища, фантазувати на основі сприйнятого;
- помічати й формулювати проблеми в процесі навчання, робити припущення щодо способів їх розв'язання, добирати аргументи для доведення власної думки, спростовувати хибні припущення і твердження, прогнозувати розвиток певних явищ, складати власні проекти;
- переносити засвоєні знання і вміння в нову ситуацію; визначати мету власної пізнавальної діяльності;
- планувати дослідницьку роботу, розподіляючи її на етапи;
- здійснювати розроблений план дослідження;
- оцінювати проміжні та кінцеві результати пізнавальної діяльності, робити відповідні корективи;
- аналізувати, систематизувати, узагальнювати, конкретизувати мовні та позамовні поняття, явища, закономірності;
- робити висновки на основі спостережень;
- виголошувати повідомлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. — К.: Либідь, 1991. — 256 с.
2. Белей Л. Ім'я для дитини в українській родині : словник-довідник / Л. Белей. — Ужгород : Просвіта, 1993. — 116 с.
3. Блик О. П. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія : посіб. для вчителя / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1988. — 128 с.
4. Бутенко Н. П. Словник асоціативних означень в українській мові / Н. П. Бутенко. — Львів : Вища школа при Львівському ун-ті, 1988. - 328 с.
5. Вихованець І. Р. У світі граматики / І. Р. Вихованець. — К. : Рад. шк., 1987. - 191 с.
6. Ганич Д.Л. Словник лінгвістичних термінів / Д.Л. Ганич, І С. Олійник. - К.: Вища школа, 1985. - 60 с.
7. Глинський І. Твоє ім'я — твій друг / І. Глинський. — К. : Веселка, 1985. - 328 с.
8. Головащук С.І. Словник наголосів / С.І. Головащук. — К. : Наук, думка, 2003. — 318 с.
9. Горбачук В. Т. Барви української мови / В. Т. Горбачук. — К. : Видавн. дім «КМ Асасієтія», 1997. — 271 с.
10. Дьяченко В. Новая дидактика / В. Дьяченко. — М. : Нар. образование, 2001. - 496 с.
11. Жовтобрюх В. Ф. Шкільний орфографічний словник / В. Ф. Жовтобрюх. — Харків : Веста ; Вид-во «Ранок», 2007. — 384 с.
12. Зайченко І. Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищих пед. навч. закладів // І. Зайченко. — К. : Освіта України, 2006. — 528 с.
13. Коваль А. П. Пригоди слова / А.П. Коваль. — К. : Рад. шк., 1985. - 213 с.
14. Коваль А. П. Слово про слово / А. П. Коваль. — К. : Рад. шк., 1986. - 383 с.
15. Коваль А. П. Крилаті вислови в українській мові / А. П. Коваль, В. В. Коптілов. — К.: Вища школа, 1975. — 335 с.
16. Козовик І. Я. Словник античної міфології / І. Я. Козовик, О.Д. Пономарів. — К.: Наук, думка, 1989. — 237 с.
17. Коптілов В. У світі крилатих слів / В. Коптілов. — К. : Веселка, 1976. - 200 с.

Рецензия

на дополнительную образовательную программу «Родное слово», составленную методистом отдела социально-прикладной деятельности, педагогом дополнительного образования (руководителем кружка) II квалификационной категории Воробьевой Светланой Витальевной и учителем украинского языка и литературы высшей квалификационной категории МОУ «Рыбницкая русская средняя общеобразовательная школа № 6 с лицейскими классами» Калмацуй Оксаной Вячеславовной

Дополнительная образовательная программа «Родное слово» составлена с учетом всех требований Положения о порядке разработки, экспертизы и утверждения дополнительных образовательных программ для организаций дополнительного образования кружковой направленности. Данная программа направлена на обучение детей 7-11 лет и способствует углублению знаний по родному языку (украинскому языку). Разработка программы обусловлена современной социальной ситуацией, потребностями детей в образовании и самоопределении.

Пояснительная записка обосновывает актуальность, направленность программы, формулирует цели и задачи, представляет принципы обучения и специфику содержания программы. В пояснительной записке представлены методы и формы работы, а также методы контроля и управления образовательным процессом.

В содержании (основной части программы) представлен подробный учебно-тематический план. Список литературы достаточно полный, современный, соответствует содержанию программы.

Программа «Родное слово» соответствует специфике дополнительного образования - соответствует развитию творческих способностей личности, стимулирует стремление к самообразованию.

Можно считать представленную образовательную программу на украинском языке составленной на высоком уровне.

Программа «Родное слово» может быть рекомендована для использования в организациях дополнительного образования.

Директор МОУ ДО «ЦДЮТ»
Руководитель высшей кв. категории,
педагог первой кв. категории

Е.В.Пясецкая

Рецензия

на дополнительную образовательную программу «Родное слово», составленную методистом отдела социально-прикладной деятельности, педагогом дополнительного образования (руководителем кружка) II квалификационной категории Воробьевой Светланой Витальевной и учителем украинского языка и литературы высшей квалификационной категории МОУ «Рыбницкая русская средняя общеобразовательная школа № 6 с лицейскими классами» Калмацуй Оксаной Вячеславовной

Дополнительная образовательная программа «Родное слово» относится к программам художественно-эстетической направленности. Программа рассчитана на обучение детей от 7 лет до 11 лет. Срок реализации программы 1 год.

Актуальность программы «Родное слово» состоит в том, что обучение детей искусству художественного чтения является одним из средств сохранения языковых традиций, воспитание через слово тех личностных качеств, которые характеризуют действительно культурного человека и гражданина.

Педагогическая целесообразность программы заключается в создании определённых условий для повышения культурного уровня обучающихся их творческой самореализации.

Отличительные особенности программы в том, что она позволяет не только совершенствовать технику речи ребенка на украинском языке, расширить словарный запас, разнообразить интонационное богатство родной речи, но и подготовить обучаемых к восприятию литературных произведений на украинском языке.

Формирование речевой активности и грамотности у детей посредством активного участия в массовых мероприятиях - важнейшее качество формирующейся современной личности, что является залогом успешного интеллектуального развития и социальной активности.

Содержательная часть программы раскрыта достаточно полно, указаны основные темы и разделы занятий.

Данная программа соответствует требованиям Положения о порядке разработки, экспертизы и утверждения дополнительных образовательных программ для организаций дополнительного образования кружковой направленности и может быть рекомендована для использования в организациях дополнительного образования.

Рецензент:

учитель украинского языка и литературы
высшей квалификационной категории
МОУ «Рыбницкая русская гимназия № 1»

Г.А.Крыжановская

Рецензія

на додаткову освітню програму «Рідне слово», складену методистом відділу соціально-прикладної діяльності, педагогом додаткової освіти (керівником гуртка) II кваліфікаційної категорії Воробйовою Світланою Віталіївною та вчителем української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії МОЗ «Рибницька російська середня загальноосвітня школа № 6 з лицейськими класами» Калмацуй Оксаною В'ячеславівною

Додаткова освітня програма «Рідне слово» складена з урахуванням всіх вимог Положення про порядок розробки, експертизи та затвердження додаткових освітніх програм для організацій додаткової освіти гурткової спрямованості.

Дана програма спрямована на навчання дітей 7-11 років і сприяє поглибленню знань з рідної мови (української мови). Розробка програми зумовлена сучасною соціальною ситуацією, потребами дітей в освіті і самовизначення. Пояснювальна записка обґрунтовує актуальність, спрямованість програми, формулює мету та завдання, являє принципи навчання і специфіку змісту програми. У пояснювальній записці представлено методи та форми роботи, а також методи контролю та управління освітнім процесом. У змісті (основної частини програми) представлений докладний навчально-тематичний план. Список літератури достатньо повний, сучасний, що відповідає змістові програми.

Програма «Рідне слово» відповідає специфіці додаткової освіти - відповідає розвитку творчих здібностей особистості, стимулює прагнення до самоосвіти.

Можна вважати представлену освітню програму українською мовою складеної на високому рівні. Програма «Рідне слово» може бути рекомендована для використання в організаціях додаткової освіти.

Рецензент:

Директор МОЗ ДО «ЦДЮТ»
Керівник вищої кв. категорії,
педагог першої кв. категорії

О. В. Пясецька

Рецензія

на додаткову освітню програму «Рідне слово», складену методистом відділу соціально-прикладної діяльності, педагогом додаткової освіти (керівником гуртка) II кваліфікаційної категорії Воробйової Світланою Віталіївною та вчителем української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії МОЗ «Рибницька російська середня загальноосвітня школа № 6 з лицейськими класами» Калмацуй Оксаною В'ячеславівною

Додаткова освітня програма «Рідне слово» відноситься до програм художньо-естетичної спрямованості. Програма розрахована на навчання дітей від 7 до 11 років. Термін реалізації програми 1 рік.

Актуальність програми «Рідне слово» полягає в тому, що навчання дітей мистецтву художнього читання є одним із засобів збереження мовних традицій, виховання через слово тих особистісних якостей, які характеризують дійсно культурну людину і громадянина. Педагогічна доцільність програми полягає у створенні певних умов для підвищення культурного рівня учнів, їх творчої самореалізації. Відмінні особливості програми в тому, що вона дозволяє не лише вдосконалювати техніку мовлення дитини українською мовою, розширити словниковий запас, урізноманітнити інтонаційне багатство рідної мови, але й підготувати учнів до сприйняття літературних творів українською мовою. Формування мовленнєвої активності і грамотності у дітей шляхом активної участі в масових заходах - найважливіша якість формується сучасної особистості, що є запорукою успішного інтелектуального розвитку і соціальної активності. Змістова частина програми розкрита достатньо повно, вказані основні теми і розділи занять. Дана програма відповідає вимогам Положення про порядок розробки, експертизи та затвердження додаткових освітніх програм для організацій додаткової освіти гурткової направленості.

Рецензент:

вчитель української мови

та літератури

вищої кваліфікаційної категорії

МОЗ «Рибницька російська гімназія № 1»

Г.О. Крижанівська